

- впровадження державних програм кредитування для фізичних осіб;
- можливість отримання грантів на створення та розвиток малого та середнього бізнесу;
- підвищення відсоткових ставок по депозитах в національній валюті, а також зменшення відсоткових ставок по депозитах в іноземній валюті.

Механізм державного регулювання діяльності на фінансових ринках в Україні нині далекий від досконалого. Відсутня єдина узгоджена політика щодо регулювання кожного сектору ринку, функціонують цілих три державних органи, кожен з яких уповноважений регулювати певний сегмент ринку.

Список використаних джерел

1. Fama E. F. Market efficiency, long-term returns, and behavioral finance. *Journal of financial economics*. 1998. Т. 49. РР. 283-306.
2. Ніколаєва А.М. Теоретико-методологічні аспекти оцінки ефективності фінансового ринку. *Економічний форум* 3/2021. Url: [ecfor_2021_3_20.pdf](#)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Цимбалюк Ю.А., к.е.н., доцент

Драчук О.В., здобувач освіти третього (освітньо-наукового) рівня

Мороз С.С., здобувач освіти першого (бакалаврського) рівня

Уманський національний університет садівництва

Валютний ринок є одним із ключових складових глобальної фінансової системи і відіграє вирішальну роль у забезпеченні стабільності та функціонування міжнародної торгівлі та фінансового ринку. Цей ринок створює можливість для обміну різних національних валют, що відображається в їхніх валютних курсах, і є важливим фактором у визначенні вартості грошей та у міжнародних економічних відносинах. Валютний ринок є одним із найбільших та найбільш ліквідних фінансових ринків у світі, і він регулюється складною мережею учасників, правил і факторів [1].

Валютний ринок – це фінансовий ринок, на якому торгують валютами та валютними інструментами. Він виконує важливу роль у світовій економіці, дозволяючи компаніям, інвесторам і урядам обмінювати одну валюту на іншу та відкривати позиції на міжнародному валютному ринку.

Протягом останніх років, з 2020 по 2023, в Україні спостерігалися істотні зміни як у структурі валютного ринку, так і в механізмах проведення операцій на цьому ринку. Цей період відзначився політичними, економічними та геополітичними змінами, які суттєво вплинули на динаміку та характер операцій на валютному ринку України [2].

Механізм функціонування валютного ринку включає в себе безліч фінансових і економічних чинників, що взаємодіють між собою та впливають на долю кожної національної валюти. Він є важливою складовою фінансової

системи кожної країни та світової економіки в цілому. Уряди та центральні банки відіграють ключову роль у регулюванні валютного ринку через монетарну політику, валютні резерви та інші інструменти. Вони намагаються забезпечити стабільність валютного курсу, захистити економіку від зайвих коливань і сприяють міжнародній торгівлі.

Валютний ринок дозволяє різним господарським суб'єктам, таким як уряди, банки, інвестори та корпорації, обмінювати одну валюту на іншу з різною метою, зокрема, такою як здійснення міжнародної торгівлі, інвестицій та ризик-менеджменту. Валютний ринок надає можливість покупцям та продавцям національних валют здійснювати операції з обміну валют на основі попиту та пропозиції. Він дозволяє гарантувати ліквідність та доступність валют для тих, хто потребує їх у міжнародних фінансових операціях [3].

Глобальний щоденний оборот на валютних ринках (FOREX), вже в 2001 році становив 1,24 мільярда доларів США. Проте, лише за 20 років, у 2023 році, цей показник виріс до 10,62 мільярда доларів США. Збільшення в 8,34 рази цих показників свідчить про активний розвиток валютних ринків у всьому світі та підкреслює важливість їх вивчення. Розрахунки також демонструють, що загальна вартість індустрії Forex зростає з 1,934 квадрильйона доларів у 2016 році до 3,409 квадрильйона доларів у 2023 році. З цього можна впевнено зробити висновок, що це найбільший фінансовий ринок у світі [4].

Розпочате рф повномасштабне вторгнення суттєво вплинуло на розвиток та хід багатьох процесів в Україні. Специфіка валютного ринку та макроекономічної стабільності виявила їхню чутливість до політичних збурень, що призвело до необхідності оперативних змін в курсі валютного регулювання в Україні. Такі заходи були вжиті для попередження негативних наслідків, аналогічних тим, що виникли під час анексії Криму та розпочатого конфлікту на сході України [5].

Початково оголошені на державному рівні принципи ліберального валютного регулювання, які запровадив Національний банк України (НБУ) і були впроваджені в дію ще у 2019 році за Законом України "Про валюту і валютні операції", стали потребувати перегляду під час початку повномасштабної війни. Зокрема, режим плаваючого обмінного курсу, валютні інтервенції для згладжування курсових коливань та лібералізація валютних обмежень були замінені обмеженнями на валютні операції та рух капіталу з метою підтримки фіксованого курсу, запровадженого як антиінфляційний захід, а також валютними інтервенціями, спрямованими на балансування ринку.

З метою стабілізації фінансової системи та забезпечення утримання капіталу на місці, НБУ вживав різні заходи. Один з прикладів – 24 лютого 2022 року офіційний курс гривні до долара США було закріплено на рівні 29,2549 грн за долар. Крім того, для фізичних та юридичних осіб встановлено обмеження на зняття готівкових коштів в іноземній валюті з рахунків клієнтів, призупинено міжбанківські валютні операції, а також введено

мораторій на міжнародні валютні платежі (за винятком стратегічно важливих операцій) [5].

В цілому, ці заходи демонструють необхідність та готовність влади та фінансових органів діяти відповідно до змінної ситуації, адаптуючи стратегії розвитку валютного ринку до вимог часу та політичних викликів.

Навіть за умов тривалого військового конфлікту в Україні, завдяки впровадженню заходів та підтримці з боку зовнішніх партнерів, фінансовий сектор держави зберігає стійкість перед зовнішніми загрозами та продовжує свій розвиток (згідно зі звітом Національного банку України про фінансову стабільність за 2023 рік). У завершенні 2023 року можна виділити кілька ключових тенденцій:

- підтримка довіри до банківської системи України, яка в цілому залишається високоліквідною з моменту початку війни;
- банки приймають активні кроки для забезпечення безперебійної роботи навіть у випадку екстрених відключень електроенергії;
- відбувається зменшення кредитного портфеля банків через формування резервів на кредити та погашення раніше виданих позик, що вважається пріоритетом над новими видачами;
- залишаються ризики кредитних втрат для фінансового сектору;
- незважаючи на підтримку та поповнення резервного капіталу банками, що перевищує мінімальні вимоги, перевищення буде зменшуватися;
- відміна різних обмежень на валютні операції буде враховувати не просто графіки, але і макроекономічні обставини в країні [6].

Крім того, роль Національного банку України на валютному ринку залишається вагомою. Звернемо увагу на наступні показники таблиці 1.

Таблиця 1

Структура попиту та пропозиції на безготівкову валюту в Україні за 2022 - 2023 рр [7]

2022 рік			2023 рік		
Структура пропозиції на безготівкову валюту					
Продаж НБУ валюти 38% (115 млн. \$)		Продаж клієнтам 62% (186 млн. \$)	Продаж НБУ валюти 36% (104 млн. \$)		Продаж клієнтам 64% (187 млн. \$)
Структура попиту на безготівкову валюту					
Платіжні системи сальдо	Власні операції банків	Купівля клієнтами	Платіжні системи сальдо	Власні операції банків	Купівля клієнтами
23% (70\$ млн.)	4% (13\$ млн.)	68% (205\$ млн.)	13% (38 \$ млн.)	6% (16\$ млн.)	81% (236\$ млн.)
Купівля валюти НБУ 4% 12\$ млн.			Купівля валюти НБУ 0,3 % 1\$ млн.		

В 2023 році в структурі загального попиту на валюту помітно виросла частка попиту клієнтів, натомість пішла на спад частка купівлі валюти для банківських розрахунків в рамках міжнародних платіжних систем.

Структура пропозиції валюти не зазнала суттєвих змін – значну роль в балансуванні валютного ринку продовжують відігравати операції з продажу валюти Національним банком, що відбиває залежність економіки в цілому та валютного ринку, зокрема від фінансової допомоги з боку міжнародних партнерів [7].

З огляду на викладене, усі ці аспекти вказують на значущі виклики та можливості, які виникали на валютному ринку України. Перед владними органами та фінансовими інституціями стоїть завдання балансування потреб економіки, забезпечення стабільності на валютному ринку та підтримки макроекономічної стабільності країни.

Україна стоїть перед низкою складних та важких проблем у функціонуванні свого валютного ринку, і їх вирішення є надзвичайно важливим завданням для забезпечення стабільності та розвитку країни. Проблеми, такі як валютні коливання, фінансова нестабільність, інфляція, політична нестабільність, стан макроекономіки та зовнішні фактори, потребують комплексного та координаційного підходу для їх вирішення. Шляхи вирішення цих проблем включають в себе забезпечення макроекономічної та фінансової стабільності, розвиток ефективного валютного контролю, політичну стабільність та створення ефективного регулювального фреймворку.

Список використаних джерел:

1. Богацька Н.М. Регулювання валютного ринку національним банком України // Ефективна економіка. 2018. № 3.

2. Журавка Ф.О. Сучасні тенденції розвитку валютного ринку України / Ф.О. Журавка, І.О. Школьник // Європейський вектор економічного розвитку: збірник наукових праць. Випуск 1 (4). Д. : Вид-во ДУЕП, 2018. С. 16–21.

3. Бодрова Н.Е. Валютний ринок України: стан, проблеми й перспективи / Н.Е. Бодрова // Вісник СумДУ. Серія «102 Економіка». 2012. № 1. С. 102–114.

4. Основи економічної теорії: навч. посіб / І.В. Кокарев. Дніпро: ДДУВС, 2020. 100 с.

5. Сидоров О.А. Світова економіка та міжнародні економічні відносини: підручник / О.А. Сидоров, Н.О. Фісуненко, Т.В. Альошина; ред. П.А. Фісуненко. Дніпро: Арт-Прес, 2023. 400 с.

6. Лавров Р.В., Садчикова І.В., Середюк І.О. Сучасні тенденції валютного регулювання в Україні. Економіка та держава. 2019. № 8. С. 4–11.

7. Валютний ринок, основні тенденції (Департамент відкритих ринків НБУ, Київ, листопад 2023) – URL: https://new.bank.gov.ua/admin_uploads/article/FX_market_15.11.2023.pdf?v=6